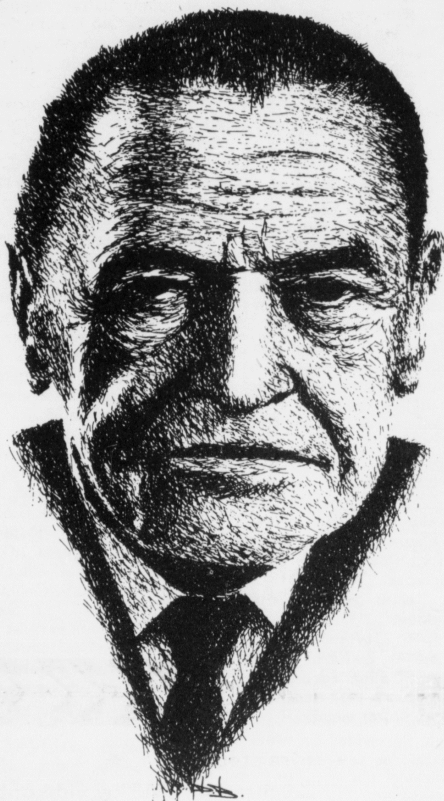

sosialurinn

Hin sjálvklóki

VÍKKUSKIFTIÐ

W. Somerset Maugham

William Somerset Maugham (f. 1874) verður av mongum mettur at vera hin størsti enski stuttsgurithöfundurinn, tá Kipling er frároknaður, men til hetta er at siga, at har sum Kipling skapti og breyt burtur úr nýggjum og tiskil mátti gera nógva mistøk, er Maugham hin eyðkendi eftirmaðurin — ein maður við glógvandi viti, heldur minni hugflogi, syggur í stílinum og kennir fullvæl sína egnu avmarking. Tá tað besta, hann hefur skrivað, óivað fer at liva leingi, so kemst hetta av at hann er maðurin, sum kaldliga hyggur at, tí hann sær og dugur at geva tað frá sær aftur í einum fóstum, einföldum stíli, har alt «ífylld» náðileyst er skorið burtur.

Somerset Maugham hefur alla sína tíð miðvíst strembað eftir at tað, hann skrivaði, skuldi fá góða móttöku. Hann hefur viljað, at tað, hann skrivaði, skuldi vera dygdargott, men henda dygðin skuldi helst vera av einum soverðnum slagi, at lesararnir skuldu taka við henni alt fyrri eitt. At gerast nakar pinslarvátur hefur ongantið komið honum til hugs. Og hann hefur eisini vunnið á tað mál, hann hefur sett sær. Fáir sjónleikararíthøvundar munu vera meira spældir enn hann, og hann er ein av heimsins mest lisnu stuttsgurithöfundum. Longu á ungum aldri vann hann sær fram í fremstu røð, og har hefur hann verið síðani.

Tað, at hann hefur vunnið sær hópin av peningi, hefur gjørt, at mong ofta hava lyndi til at undirmeta hann sum ríthøvund, men her má aftur havast í huga, at júst tí at hann ikki er nakar nýskapari, men ein eyðkendur eftirmaður, hefur hann í mongum lutum lagt virðismiklari verk úr hondum enn undanmennirnir. Meginverk hansara eru uppi í tí besta, sum skapað eru innan bókmentir í Onglandi henda seinasta mannsaldurin.

Sjálvt áðrenn Max Kelada og eg komu at kennast, visti eg við mær sjálvum, at handa mannin fór mær einki at dáma. Kriggið var beint tá av, og gravgangurin eftir at fáa ferðaseðil við teimum stóru ferðamannaskipunum stóur. Ógvuliga strítið gekkst at fáa pláss, so tú vart noyddur at taka við tí, sum skipaavgreiðslurnar buðu tær. Ikki hugsingur um at fáa kamar fyrri teg sjálvan, og eg var tí takksamur fyrri at fáa eitt, har tað bert vóru tvær koyggjur inni. Men tá eg fekk at vita, hvør ið tann, ið eg skuldi bígva saman við var, gjørdist eg í ringum hýri. Ikki hugsingur um at fáa gloppað eitt kúgv-eyga, so tú fekkst tað eitt sindur svalt um næturnar. Ringt var sum var at skula bígva á kamari saman við fólki, tú als ikki kendi, í samfullar 14 dagar (eg skuldi frá San Francisco til Yokohama), men eg hevði lagt minni í hetta, hevði ferðafelagi min verið einhvør Smith ella Brown.

Tá eg kom umborð, sá eg, at viðferið hjá harra Kelada longu var komið har at standa. Mær dámdi tað einki; har vóru ov mong spjöldur á kuffertunum, eisini var tað eina kuffertið alt ov stórt. Hann hevði pakkað raki- og vaskigreiðirnar upp og eg legði til merkis, at hann allarhelst mundi halda nógva um hin framúrskarandi Monsieur Coty, tí á vaskiborðinum sá eg sprit, hárvatn og brillantinu við hansara merki á. Og so allar bustirnar hjá harra Kelada — við hansara forðstovum úr reinum gulli — betur høvdu tær riggað, vóru tær eitt sindur reinari. Nei, mær dámdi púrt einki harra Kelada. Eg fór upp í royksalongina, bað um eini kort og fór at leggja kabál. Eg hevði ikki meir enn fingið lagt nøkur kortabløð niður, tá ein maður kom til mín og spurdi, um eg ikki var tann ella tann.

— Eg eiti Kelada — legði hann aftrat og smirdist, og eg sá, hvussu kritaðhvitar tenn hansara vóru, tá hann settist.

— Á, jú, vit bígva á sama kamari, minnst meg rætt.

— Ja, og har hava vit verið heppnir. Tú veitst ongantið, hvørjum tú kemur aftrat. Eg varð so findarglaður, tá eg frætti, at tygum vóru onglendingur. Eg havi altið hildið, at vit Onglendingar skulu halda saman, tá vit eru úti og ferðast... Halda tygum ikki tað?

— Erú tygum Onglendingur? — spurdi eg, kanska heldur ófólkaliga.

— Ja, tað skuldi eg hildið. Tí tygum halda meg tá ikki líkjast einum Amerikanara, ha? Nei, Onglendingur í odd og egg, tað er tað, sum eg eri.

Fyri at prógva orð síni, fór harra Kelada niður í lumman eftir einum ferðapassi og stakk mær upp undir nasarnar.

George kongur hefur mangar legnar stavnar sum tegnar í ríki sínum. Harra Kelada var lág-

vaksin, tættur, snøgt rakaður og dimmholdaður. Stór króknes og skyggjandi stór, heldur vatnut eygu. Hárið svart, sitt og purlut. Muðurin gekk í heilum — tað plægar annars ikki at vera Onglendingum fyrri — og hendurnar ongantið í friði. Eg ivaðist ikki í, at hevði eg farið at kannað bretska ferðapass hansara eitt sindur nærri, mundi helst komið undan kavi, at harra Kelada var føddur onkustaðni har munandi heitar var enn í Onglandi.

— Hvat vilja tygum hava at drekka? — spurdi hann meg.

Eg hugdi ivingarsamur upp á hann. Hetta var í forboðsdøggunum, og eg visti, at umborð á skipinum var eingin dropin. Tá eg ikki eri tystur, veit eg ikki, hvat mær ringast dámar: ingiferól ella sitrónvatn. Men harra Kelada smirdist so smørliga.

— Whisky og soda ella ein turran Martini? Sigið bara, hvat tygum vilja hava. So kom hann við tveimum fløskum — einari úr hvørjum reyvarlumma og legði á borðið framman fyrri mær. Eg bað um Martini og hann rópti á tænarar um at koma við ísi og tveimum gløsum.

— Hetta er ein frálikur drykkur — helt eg fyrri.

— Ja, og eg eigi ov mikið til, so hava tygum onkun vinmannin umborð, skulu tygum ikki spara at siga honum, at her situr ein maður, sum eigur ov mikið av brennivini.

Harra Kelada var óføra prát- ivingarsamur. Hann tosaði um New York og San Francisco. Viðgjordi sjónleik, film og politikk. Var ógvuliga tjóðskaparsinnaður. Nú havi eg altið hildið Union Jack vera eitt tignarligt flagg, men tá tað verður brest tær um nasarnar av manni úr Alexandria ella Beirut, sleppi eg ikki undan kensluni av at nakað av tignini hvørur. Og so var harra Kelada eisini so áleypandi. Tað er ikki fyrri at vera hástórrur, men eg haldi tað vera náttúrligt, at maður, sum eg als ikki kenni, setir harri framman fyrri navni minum, tá hann talar á meg. Men harra Kelada mundi helst vilja vera bliður, tí hugsaði hann ikki um soverðið fjas. Men mær dámdi einki harra Kelada kortini. Eg hevði lagt kortini frá mær, tá hann settist, men nú helt eg samrøðu okkara havt vart nóg leingi og settist aftur at leggja kabál.

— 3'ini á 4'ini — segði harra Kelada.

Einki er so forargiligt, tá tú leggur kabál, enn at fáa stungið upp í nasarnar, hvar tú skalt leggja kortið, tú beint hefur tikið og nóg illa fingið stundir at hugt at tí.

— Hon gongur upp! Hon gongur upp! — rópti hann. — 10'ni á dreingin.

Ílskur og forsýndaður gjørdi eg kabálina lidna. Men tá treiv hann eftir kortunum.

— Dámar tygum kortsnildir?

Ritstjóri:
Hans Thomsen